

האליזר

עלון לשבת קודש

בס"ד

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

נושא השבוע: תשובה (א)
ההפטרה: "ואנכי אנכי" (ישעיה נא)

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי
ו' אלול תשע"ח 1235 (שנה כג')

פרשת שופטים

האט,
עוד 24 יום
יום הדין!

"... מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישב לביתו..." (כ, ז)

רבי יוסי הגלילי אומר (גמ' סוטה מד): "המתיירא מעברות שבידו". ומסביר בעל "גנזי יוסף" את הדיוק במילים "מעברות שבידו" ע"פ המובא בגמרא קידושין שאדם מהרהר בתשובה התשובה שעשה מסלקת ומוחקת את העבירות שעשה, אם כן מדוע לא מועיל אופן זה גם כאן? שהרי יכול להרהר בתשובה ולצאת למלחמה? אלא הדיוק "עבירות שבידו" משמע כאן שלא די רק בתשובה אלא עליו לתקן תחילה את העבירות שבידו קרי מדובר כאן בעבירות שבין אדם לחברו כגניבה גזלה וכו' ועליו לרצות תחילה את חברו ולהחזיר את אשר לקח ממנו ואח"כ לעשות תשובה. (אוצר חיים) "ולא תקים לך מצבה אשר שם ה' אלוהיך" (טז, כב)

שנינו בפרקי אבות: "העולם הזה דומה לפרוודור בפני עולם הבא, התקן לעצמך בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין". על האדם לדעת תמיד כי העולם הזה הינו חולף ולכן כל ענייני העולם הזה וצרכי הגוף צריכים להיות נלווים ומסייעים לעבודת הבורא שזה העיקר!! הנאות העולם הזה נקראות "לך" כמו "חציו לכם", לפיכך אמרה התורה "ולא תקים לך מצבה" – אל תעשה את ה"לך", היינו את הנאות העולם הזה "מצבה". דבר יציב ועיקרי שקיים לתמיד אלא כנלווה ומסייע לקיום התורה והמצוות. (קדושת לוי) "תמים תהיה עם ה' אלוהיך" (יז, יא)

פירושו שצריך לעבוד את השם יתברך בתמימות היינו באמונה שנאמין שהוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים והוא יודע את העתיד וזה שמצינו בגמרא (מכות כד.) שבא חבוקוק והעמיד את עיקרי הדת על יסוד אחד ואמר "צדיק באמונתו יחיה", מפני שאם אין אמונה אין תורה ולא מעשים טובים כי יצר הרע מפתה את האדם לעבור על דברי תורה ושאר דברים אסורים, וכשיש אמונה יש יראת שמים והאדם מרגיש את מציאותו יתברך בכל דבר ובכל זמן וזה התכלית "ולדבקה בו". נמצא שגם שעושה את כל הפעולות הגשמיות הוא מקדשם כי רואה ומרגיש את הקב"ה בזה.

ובדורנו זה עיקר הניסיון!! והמתחזק בדבר שכולם מתרשלים בו זוהר ונוטל שכר כולם. (ליקוטים)

מעשה שהיה

אל המנוחה ואל הנחלה

שמי גלית (שם בדוי) ואני בת למשפחה חרדית, בת לאברך בן תורה שחונך מתפילות ולימוד לא היה לו דבר בעולמו, ולא ימא צדיקה לא פחות, מורה ומחנכת בישראל. משפחה של עשרה ילדים ואני הרביעית. חונכנו בחינוך השמור ביותר, בביתנו לא היה שום מכשיר תקשורת ואפילו עיתונים. כל חיי נסובו סביב שמירת התורה והמצוות, לימוד התורה של אבא עם האחים שלי ושוולחן שבת שבו דיברו רק בדברי תורה, אלו הדברים אותם ספגתי והפנמתי. בגיל 14 התחלתי להתקלקל, איך זה קרה? איני יכולה להאשים איש, ההתבגרות שלי הייתה מוקדמת ומהירה, לא הצלחתי לעשות סדר ברגשות ובמחשבות שלי.

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק ת"א * נא לא לעיין בזמן התפילה * סוף זמן ק"ש 8:44-8:46

כניסת שבת: 7:04 יציאת שבת: 7:53 יציאת ש"ס ר"ת: 8:43

ה. אם מת האיש שחטא לו לפני שהספיק לבקש סליחה מביא 10 בני אדם ליד קברו ויאמר לפניהם "חטאתי לאלוקי ישראל ולפלוגי זה שחטאתי לו..." (ש"ע סי' תכו ס"ב) ויפרט החטא, והם ישיבו לו "מחול לך" שלוש פעמים (משנ"ב ס"ק טו).
ו. כשמבקש מחילה מחברו צריך לפרט את החטא שחטא נגדו ואם יודע שחברו יתבייש שיפרט את החטא לא יפרטנו [אבל לבקש מחילה חייב] (משנ"ב סי' תכו ס"ג).
ז. אם פגע בכבודו של חברו או דיבר עליו לשון הרע וחברו אינו יודע מזה כלל, כשיבוא לבקש ממנו מחילה אין צורך שישפר לו דברים כהווייתם, כי אם יספר יחרה אפו ויגדל צערו לכן יבקש ממנו מחילה באופן כללי בלי לפרט (חז"ע עמ' רמל).
ח. אם פגע בחברו אל יאמר בליבו: מסתמא חברי אומר בסדר קריאת שמע שעל המיטה "הריני מוחל וסולח לכל מי שהכעיס אותי..." אם כן ודאי מחל לי, ומה לי כי אטרח לבקש את מחילתו, אלא יזדרז לפייס את חברו עד שימחל לו (שכנ כלאי פ"ד ס"ה).
ט. אם חברו אינו מוחל לו יקח איתו 3 אנשים וילך לחברו שוב ויבקש ממנו מחילה, ואם עדיין לא מחל לו ילך לבקש ממנו מחילה פעם שלישית עם 3 אנשים, ואם אינו מתפייס אינו חייב לבקש ממנו יותר מחילה (ש"ע סי' תכו ס"א) מ"מ יודיע בפני עשרה שביקש מחילה מחברו וה"ה אישה בפני 10 נשים (ולקו"י סי' תכו ס"ב). אבל אם הוא רבו ואפילו לא רבו המובהק אלא ששמע ממנו דברי תורה (משנ"ב ס"ק ז) צריך ללכת כמה פעמים ואפילו אלף פעם (רמב"ם ס"ט עד שיתפייס) (ס).
י. לאחר שביקש מחילה מחברו והשיב לו הגזלה צריך לשוב בתשובה לפני הקב"ה על שפגע בחברו וזה כולל 3 שלבים: חרטה, וידוי על המעשה שעשה וקבלה לעתיד שלא יעשה שוב (הרמב"ם פ"א ה"א).
יא. לא יהא המוחל אכזרי למוחל (הרמב"ם דעות פ"ו ה"ז) (מ"מ רשאי לדרוש שישבו לו את ההיזק הממוני) (עין הרמב"ם ה"ל חובל ומוזק פ"ה ה"ט-י) וכשמוחל ימחל בלב שלם ובנפש חפצה.
ואפילו הצר לו וחסל לו הרבה לא יקום ולא ייטור (הרמב"ם ה"ל תשובה פ"ב ה"ז) שכל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו. ואם לא ימחל גם לו לא ימחלו על עוונותיו (כסף משנה ס"ט, חז"ע עמ' רמג) ויש אומרים שאם מתכוון לטובתו של המבקש, כדי שלא ישוב עוד לכסלה (הרמב"ם ס"א) או רב לתלמיד המתכוון לחנכו מותר לו שלא למחול מיד (ולקו"י סי' תכו ס"ו).
יב. אם חברו הוציא עליו שם רע, אינו צריך למחול לו (סי' תכו ס"א בהגמ"ל) שיש ששמעו בחדש ולא שמעו בפיוס ונשאר השם הרע. מכל מקום טוב לנהוג במידת הענווה ולמחול גם על זה (משנ"ב ס"ק יא, חז"ע ס"ט). אבל תלמיד חכם מן הראוי שלא ימחול במהרה ובפרט כשכוונתו לחנכו (ולקו"י ס"ט).
יג. כשחברו עשה לו עוול, הזיקו, ציערו וכו' לא ישנאהו בליבו וישתוק, מצוה עליו להודיעו ולומר לו למה עשית לי כך וכך שנאמר: "הוכח תוכיח את עמיתך" (הרמב"ם דעות פ"ו ה"ז) וממית חסידות טוב שימחל לו אע"פ שחברו לא ביקש את סליחתו (ס"ט, חז"ע עמ' רמג). הטעמים: * כל צער שבא על האדם הוא מחמת עוונותיו ואין יכולת ביד אדם לצער את חברו אם לא מגיע לו כן (נתיבות יוצר ח"א עמ' 131). * כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים, והקב"ה מודד מידה כנגד מידה (גמ' סנהדרין 5). ומי שמרחם ועושה חסד עם הבריות גם בדינו בשמים ירחמנו וימחלו לו על עוונותיו בחסד (מסילת יצרים).
התחומים שמצוי שנכשלים בהם: לשון הרע ורכילות (אע"פ שמדובר באמת גמורה) (הפז חיים כלל א, הרמב"ם ה"ל דעות פ"ז ס"ב), נקימה ונטירה (ויקרא יט, יח), לקלל את חברו (ש"ע ח"מ סי' כז ס"ב), שנאת הזולת (ויקרא יט, יז), שנאת חנם (גמ' יומא ט), לדון לכף זכות (ויקרא יט, אף את אשתו), איסור ציעור הזולת (ויקרא כד, יז) (אף את אשתו), להכות את חברו (ש"ע סי' תכ ס"א), כיבוד הורים (ש"ע יור"ד סי' רמג) ובכלל זה לשמוע בקולם, לא לסתור דבריהם, כשנכנסים לבית לעמוד בפניהם וכו'... (ש"ע ס"ט, כדקי יוסף). איסור הלבנת פני חברו (ויקרא יט, יז) גם לא בדרך צחוק. אסור לרמות בעסקים ובמסחר (בית יהודה ח"ד סי' כד), אסור לגנוב ולגזול אפילו פחות משווה פרוטה (ש"ע ח"מ סי' שפח).

תשובה הלכה למעשה

✓ צריך כל אדם להתחזק ולעשות בדק בית במעשיו ובהתנהגותו ולקבל על עצמו קבלות טובות. לכן מן הראוי שיעשה רשימה של דברים שנכשל בהם ויתחרט ויתוודה עליהם (ואם חטא בבין אדם לחברו צריך לבקש גם מחילה מחברו). ויקבל על עצמו קבלה אחת או שתיים מתוך הרשימה שאותם יתקן ויקיים בכל כוחו, ובהם יעמוד במשך כל השנה כולה (שער אלוטל שער ויח).

✓ צריך אדם לקבוע זמן לחשבון נפש בכל יום כדי שיוכל לעקוב אחר "הקבלות" שקיבל על עצמו ויבחן את מצבו הרוחני בשאר התחומים (האדמו"ר צמורה אלכע קמז, מסילת יצרים עמ' טו, אור לאון זכרון הדסה עמ' קיט). **ירשום "קבלותיו" וישנן אותם מידי יום.** (שערי תשובה עמ' ה').

ניתן לקבל את העלון במייל (דוא"ל) כל שבוע, יש לשלוח בקשה חד פעמית למייל שלמשה

משרדי "האיחוד" טל': 08-8644452 דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com

בגיל 14.5 בהיותי בכיתה ח', התחלתי להעלם לכל מיני מקומות והורי התמימים לא ידעו דבר, ואז עליתי לסמינר, תוך חודש נתפסתי במשהו שלא ניתן לעבור עליו לסדר היום וסילקו אותי מהסמינר וגם סיפרו להורי על מה ולמה. הורי הושיבו אותי מולם ושאלו בכאב: "גלית, מה קרה לך?". עניתי להם בחוצפה ובזלזול שכמותי לא שמעו, אמי התכווצה מכאב ופרצה בבכי ואבי הביט בי בתדהמה ולא אמר דבר. למחרת בבוקר אבי העיר אותי וביקש ממני ללכת לטייל איתו. הוא אמר לי כי הם דיברו אודותי כל הלילה והחליטו שלא לכעוס על מה שעשיתי וגם לא על מה שאחליט לעשות הלאה, הם חשבו ביחד איפה הם טעו בחינוך שלי ולא מצאו אולי חוץ מכך שלא דיברו איתי על שינוי שמתחולל בי. הם אומנם שמו לב שמתחולל אצלי משהו ושאני רוצה לפרוץ מסגרת אך החליטו לא לגרום למצב גרוע יותר... "המסקנה שאנו לא נריב אתך אלא נעזור לך, את הבת שלנו ואנו אוהבים אותך, איננו מאשימים אותך וגם לא את עצמנו. אנחנו פשוט נתמודד ביחד, זה מה שאנחנו נעשה." הוא חיבק אותי ונתן לי קצת כסף ואמר: "אנחנו מחכים לך בבית מבטיח לך, שום דבר לא ישתנה. הסתובבתי כולי סוערת, הייתי מוכנה למצב של מלחמה ושנאה אבל התגובה של הורי הייתה כל כך אחרת שגשארתי עם הסערה בתוכי. התחלתי במסע של הרס שאני בטוחה שאף בית לא היה עומד בו, מנערה צנועה הפכתי לחילונית גמורה. שנים אחר כך הסבירה לי הפסיכולוגית שרציתי לבדוק את גבולות האהבה של הורי. וכי רציתי להוכיח להם ולי שכל ההתנהגות שלהם היא רק משחק.

הורי סיכנו את כל תשעת ילדיהם שלפתע ראו את אחותם חילונית לגמרי, משמיעה שירים גויים ואינה מסכימה לשמוע באוזניות אלא רק בקולי קולות, הם התמודדו עם בושות נוראות ועם סכנה לשידוכי כל ילדיהם. ואני הייתי עיוורת, מלאת כעסים ומופרעת מכדי להבחין כמה הם הקריבו למעני. הייתי מרשעת, יכולתי בקלות להקל עליהם, ולא לבייש אותם, לנסות להתחשב בדבריהם החשובים מבחינתם ואני עשיתי כל מה שיכולתי כדי לצער אותם.

בכל הזמן הזה, פעמיים בשבוע אבא היה יוצא איתי להליכה, משוחח איתי בנחת, אומר לי מילים טובות ומרגיעות, מאמין בי. גם אימא נתנה לי יחס חם, אין לי מושג מנין מצאה את הכוחות להיות לצידי. ואז החלו הילדים הינשא בזה אחר זה, ציפיתי שהם יבקשו ממני להגיע בבגדים מתאימים אך להפתעתי הם לא ביקשו זאת, ופשוט המתנתי לזה דרוכה לקרב ובכל זאת הגעתי בצורה מכובדת מבלי שהתבקשתי, כך עברו 10 שנים. עם השנים התחלתי ללמוד ממומנת על ידי הורי למרות המצב הכלכלי הנורא שלהם, בלי התניה בלי שום הערות, ביקשתי והם נתנו. אומרים שמה שלא עושה השכל עושה הזמן ואני מוסיפה טיפול פסיכולוגי שעברתי, הטיפולים הללו גרמו לי להוציא מעצמי את השבחים על הורי ועל הציבור ממנו באתי. הגעתי לפסיכולוגית אחת שכיוונה אותי לזה שאין לי את מי להאשים ואני צריכה להתבונן לתוך עצמי, מה יש בחיי שגורם לחוסר יציבות, לאי יכולת התמדה וליחסים רעועים עם אנשים....

יום אחד אמרתי לה: "אני רוצה לחזור למשפחה שלי", "את מתכוונת שאת רוצה לחזור לדת? כי את המשפחה שלך מעולם לא עזבת", "לא בדיוק.... אני דווקא עזבתי, אבל הם.... מעולם לא עזבו אותי". אמרתי והתחלתי לבכות בכי תמרורים ארוך, היא הציעה לי לא לעשות זאת מיד כדי לא לאכזב אותם, אלא קודם ביני לבין עצמי וכשתהיה זו החלטה יציבה ואמיתית אצא מול הוריי. התחלתי להתפלל ולשמור שבת ולקיים מצוות בסתר, התחלתי להתחזק ולחזור לימי הנעורים. להתחבר לסידור, לתפילות ולהלכות שבת, וכששמרתי שבת מלאה כהלכתה זה הביא לי רוגע, התרגשות ושמחה. רציתי ללכת להורי לבשר להם את הבשורה הטובה ביותר שקיבלו מימיהם, זה כל כך הגיע להם. דמינתי איך אני אומרת לאבא ואימא שלי "חזרתי", וחשבתי על החיבוק של אבא והדמעות של אימא. אחת השבתות אותה שמרתי עברה עלי

בהתעלות בלתי רגילה, במהלכה החלטתי שהגיע הזמן להודיע להורי על השינוי, ספרתי את הדקות לצאת שבת אך הטלפון הקדים אותי, אמי הייתה על הקו "גלית, קרה משהו לא טוב, אני בבית חולים עם אבא", נסעתי לבית החולים כל עוד רוחי בי.

אבי קיבל התקף לב קשה והובל בשבת לבית חולים ואושפז בטיפול נמרץ. כל המשפחה הגיעה, המתח הלך וגאה וכעבור שעה יצא הרופא עם הבשורה הנוראה מכול... אבא השיב את נשמתו לבורא... כולם בכו אבל אני התחלתי לצעוק: "אבא שלי, למה הלכת? למה עכשיו?" היו צריכים לתת לי הרגעה. את ההלוויה אני כי מעט לא זוכרת, במהלך ה"שבעה" סיפרתי הכול למשפחתי, הם קיבלו אותי בחום ובאהבה וחיבקו אותי ואמרו שזה נחת רוח לאבא, ואמרו שמבחינתם אבא רואה ושומע הכול ועדיין... הכאב הייתה בתוכי, הרגשתי שהגיע לו לראות זאת בעודו חי וכי דרכו הייתה נכונה. חזרתי לשמירת המצוות באופן מלא, התחלתי לשמוע שידוכים, הציעו לי בחור שעבר דרך דומה לשלי ואנו עומדים להתחתן כשאני מבטיחה לעצמי לבוא ולהניח הזמנה על קברו של אבי ולהזמינו לחופתי ויודעת שלעולם לא אשכח את אשר עשה למעני בדרך כל כך אצילית וחכמה.

פנית ההלכה – בין אדם למקום

א. אדם צריך לשוב בתשובה לפני ה' על כל העבירות והחטאים שעשה בין בשוגג ובין במזיד, ואפילו אם המעשה שעשה הוא ספק עבירה. התשובה כוללת שלושה שלבים: חרטה על העבר, וידוי על המעשה שעשה וקבלה לעתיד שלא יעשה כן עוד (הכמנ"ס ה' תקונה פ"א ס"א).
ב. התשובה היא לא רק על עבירות שיש בהם מעשה כגון: חילול שבת, גזל, עריות וכדו' אלא גם על מידות רעות שבו צריך לחזור בתשובה כגון: כעס, קנאה, רדיפת כבוד וכדו'. ותיקון המידות קשה יותר מחזרה בתשובה על עבירות שיש בהם מעשה, כי כשאדם שקוע במידות רעות קשה לו לפרוש מהם (הכמנ"ס פ"א ס"ג).

מקצת עבירות שמצוי שנכשלים בהם: שבת וחגים – במלאכות בורר, בישול, מוקצה, דיבור חול ועוד (שם) כהלכה בהקדמה עמ' קסח). **כשרות** – תולעים בירק ובדגים, בשר חלק לספרדים, לנפות את הקמח, הפרשת חלה, תרומות ומעשרות מפירות וירקות שקונים בשווקים הפתוחים שהם ללא הכשר, לקנות מוצרי מזון כשרים למהדרין .
תפילות וברכות – * כוונה בתפילה (ובפרט בתפילת 18 בברכה ראשונה ובקריאת שמע בפסוק הראשון) ובברכות. * הקפדה לברך בברכה ראשונה על כל מאכל ואם אכל שיעור אז גם ברכה אחרונה. * הקפדה להתפלל במנין. * איסור דיבור בזמן התפילה וקריאת התורה. * חוסר אמונה ובטחון בה' * נטילת ידיים כיאות לפני אכילת לחם.
טהרה וצניעות – האשה צריכה להתלבש ולהתנהג בצניעות היינו ללבוש חציאת ללא ססעים שמכסה את הבדן גם בישיבה, **גברים לא פחות מ-100 דגניים**, שרוולים מכסים את מפרק היד, כיסוי ראש לאשה נשואה, טהרת משפחה כיאות. איסור ריקודים מעורבים, איסור הליכה לחוף מעורב. גברים – שמירת העיניים מראיות אסורות, איסור ללחוץ יד לאשה אפילו לשם נימוס וכבוד. **לימוד תורה** – חובה ללמוד תורה בכל יום (ש"ע יו"ד ס' רמ"א) ובפרט מי שאינו בקי במצוות נכשל בהרבה עבירות (אורחות לליקוי עמ' 207) ועדיף ללמוד במסגרת שיעור (תורת כהנים נחוקים) גם הנשים תלמדנה את ההלכות השייכות להן (ולקרי" ח"א עמ' סג) [טוב ללמוד יחד עם כל בני הבית מס' הלכות בכל יום] אין לדבר בטלפון נידוי בזמן התפילה ובשיעור תורה [שגורם לביטול תורה לו ולשאר משתתפי השיעור].

הלכות תשובה – בין אדם לחברו

א. עבירות שבין אדם לחברו (ובכללם בין בני זוג ובין הורים לילדיהם) (נכ"מ וילך ס"ו) אין יו"כ מכפר עד שירצה את חברו (גמ יומא פה) לכן המכה את חברו, מקללו או גזל ממנו אינו נמחל לו לעולם עד שישלם לחברו מה שחייב לו ועד שיפייסו ויבקש ממנו סליחה וימחל לו (הכמנ"ס ה' תקונה פ"ב ס"ט).
ב. ממון שיש בידו ונחלק עם חברו למי שייך הכסף לא יפסוק דין לעצמו אלא ילכו לדין שיפסוק למי שייך הממון (מגנ"ב ס' תנו ס"ק ע). שגזל מקטרג בראש ביום הדין (ספ).
ג. מי שחטא כלפי חברו, עליו ללכת לפייסו בעצמו ולא ע"י שליח או מכתב. מ"מ הכל לפי העניין, אם יודע שהפגע נוח לרצות עדיף שילך אליו בעצמו לפייסו ורק אם הוא קשה לרצות וחושב שיותר טוב שישלח תחילה איש מכובד מידידיו שירצהו ולאחר מכן יבוא בעצמו ויבקש מחילה ונסלח לו, יעשה כן (ש"ת יחזק דעת ח"ס ס' מד).
ד. אם האיש שחטא לו אינו בעיר יקבל על עצמו לפייסו כשיפגוש אותו (חז"ע ימים נוראים עמ' רמז ס"ז וספ) ובינתיים ישלח לו מכתב פיוס והתנצלות או יצור איתו קשר טלפוני ויתנצל (ספ).